

Oslo, den 12. oktober 2022

SAFO – INNSPILL STATSBUDDSJETTET 2023 – HELSE- OG OMSORGSKOMITEEN

Realisere funksjonshemmedes rett til å leve og bo selvstendig, i pakt med CRPD artikkel 19 – BO DER MAN VIL, MED TILGANG TIL NØDVENDIGE TJENESTER.

Velge bosted, velge hvor og med hvem man skal bo – ikke plasseres i bestemte boformer

Artikkel 19 i funksjonshemmede-konvensjonen CRPD, slår fast at «mennesker med nedsatt funksjonsevne har anledning til å velge bosted, og hvor og med hvem de skal bo, på lik linje med andre, og ikke bo i en bestemt boform».

Husbankens virkemidler i den sosiale boligpolitikken inneholder blant annet investeringstilskudd til omsorgsboliger. Det er krav til prosjektene at de skal følge prinsippene om normalisering og integrering i planlegging. Boenhetene skal ikke ha et institusjonslignende preg og bør være plassert i ordinære og gode bomiljøer. Det skal ikke lokaliseres for mange boenheter i hvert bygg, og ulike brukergrupper skal ikke samlokaliseres på en uheldig måte. Realitetene de senere årene viser at samlokalisering i store enheter brer om seg, og at anbefalingene ikke følges.

Spikeren i kista for boligdrømmen

Mennesker med utviklingshemning er blant de gruppene som har størst problemer med å komme inn i boligmarkedet. Boligkøen er lang. Få eier sin egen leilighet og knapt noen får velge hvor, hvordan og med hvem de skal bo. Nå foreslår regjeringen å sette spikeren i kista, slutte med statlige tilskudd, velte kostnadene over på kommunen eller eventuelt formuende med utviklingshemning.

Køen av unge med utviklingshemning som venter på å flytte hjemmefra er lang. Har en trygden Ung ufør, så har en ikke råd til å anskaffe seg verken eid eller leid bolig på det ordinære boligmarkedet. De senere årene er Husbankens aktuelle tilskudd begrenset til «Investerings-tilskuddet til omsorgsboliger og sykehjem». Tilskuddet har vært et viktig virkemiddel for å sikre unge funksjonshemmede bolig, men praksis har dessverre også vært å bruke tilskuddet til institusjonslignende boliger. SAFO er enige i at denne praksisen må endres, men dersom staten konkluderer med at regningen for nye omsorgsboliger skal veltes over på kommunene, kan vi forvente en bråstopp i kommunenes prosjektering og bygging av nye omsorgsboliger. Antall personer med utviklingshemning i boligkø vil øke. Regjeringen har varslet en ny og «rettferdig» kurs for vanlige folk. Ved å kutte investeringstilskuddet, så ser en at den

nye og rettferdige kursen skal finansieres med å frata mennesker med utviklingshemning muligheten til å skaffe seg sin egen leilighet.

BPA som et likestillingsverktøy – selvbestemmelse hvor, hva, hvem og når

Fokus på mikroøkonomiske vurderingsperspektiver, en skepsis til å utfordre det kommunale selvstyret med å gi for sterke rettigheter, samt en bekymring for å miste tjenesteytternes kontroll over tjenestemottakerne og innholdet i omsorgstjenestene, bidrar til at Brukerstyrt personlig assistanse i stadig større grad omdannes fra et likestillingsverktøy til en kommunal assistanseordning uten fleksibilitet og selvbestemmelse.

BPA var opprinnelig tenkt som et verktøy for likestilling med fleksibilitet og mulighet til selv å bestemme hvor, til hva, når assistansen skal ytes og hvem man ønsker som skal yte assistansen. I stadig flere kommuner har fleksibilitet og selvbestemmelse forsvunnet og verktøyet for selvstendighet og likestilling er mer eller mindre rasert.

Personer med behov for assistanse har krav på gode nok tjenester – basert på individuelle vurderinger.

Kommunene heies frem av organisasjonskonsulenter som prediker effektivitetsgevinster og kostnadsreduksjoner med størst mulig samlokalisering av leiligheter for tjenestemottakere¹. De store leilighetskompleksene utstyres med personalbase og fellestjenester, uten at tjenestemottakerne får sine behov individuelt vurdert slik som loven krever. Tjenestemottakernes egne ønsker og livskvalitet oversees, og konsulentene skifter vekselvis mellom å begrunne samlokaliseringen med «the more the merrier» og å påpeke at tjenestene som ytes ikke skal overstige lovens minimumskrav.

SAFO ber om følgende:

- At Stortinget signaliserer at staten, sammen med norske kommuner, innen 2030, skal sikre funksjonshemmede reell rett til å velge hvor man vil bo, og med hvem man vil bo. Dette vil innebære
 - En tydeliggjøring i regelverket om funksjonshemmedes rett til å motta tjenestene i valgfri bolig.
 - Sikrer finansiering som kan bidra til at unge funksjonshemmede får tilgang på en god bolig i et inkluderende bomiljø
 - Tydeliggjøring i regelverket om at kommuner som velger å bygge samlokaliserte enheter med mer enn 6 enheter, ikke vil få innvilget lån eller tilskudd via Husbanken.
 - At det settes av midler til å sikre at funksjonshemmede mottar BPA og andre aktuelle assistansetjenester i tilstrekkelig omfang og av god kvalitet, slik at funksjonshemmede sikres mulighet til full deltakelse og likestilling på alle livets områder. Den enkelte må sikres individuell vurdering av tjenestebehov.

Norges
Handikapforbund

¹ <http://www.nfunorge.org/Om-NFU/NFU-bloggen/Gode-liv/>